

Un gest de distensió cap al gegant asiàtic?

El primer Nobel 'de la Xina'

ANÀLISI

Rafael Poch

A la Fira del Llibre de Frankfurt, el certamen anual més important d'aquesta indústria, els xinesos presents amb prou feines coneixen Mo Yan, el seu gran escriptor guardonat ahir amb el Nobel de Literatura. Preguntat en diverses parades d'editorials i universitats xineses. Parlo amb executius d'editorials, arquitectes, estudiants amb bons coneixements d'anglès reclutats per a aquesta fira. Uns de Tianjin, d'altres de Shenzhen o de Liaoning, i fins i tot un de Shangdong, la província natal de l'escriptor. Tot Xina de nord a Sud. El resultat és revelador.

Gràcies als seus telèfons intel·ligents la majoria dels entrevistats coneix la notícia, tot just mitja hora després que es produís a Estocolm. Molts no tenen ni idea de qui és Mo Yan i sens dubte no han llegit res de l'escriptor xinès contemporani més notable. D'altres només el localitzen en la seva memòria quan el periodista els esmenta la pel·lícula del cineasta Zhang Yimou, *Sorgo rojo*.

Coneixen la pel·li, però desconeixen la presència fonamental de l'escriptor al film. Només una noia de Liaoning reconeix haver-ne llegit alguna novel·la, però em quedo amb el dubte de si ho diu per cortesia.

Tot això expressa molt bé l'estat de la cultura xinesa contemporània, i no només la xinesa: molta tecnologia immediata, molt audiovisual i molt poca lletra impresa de qualitat. En un reflex d'auto-preservació, l'escriptor de Shangdong, un home modest i tranquil, va desconnectar ahir el telèfon de casa seva. Pel que sembla va comentar que hi hauria "massa soroll" i que preferia que passés la tempesta.

La literatura xinesa moderna és una mica recent. Fins al segle XX hi havia més tradició poètica que literària escrita a una llengua clàssica que molt

A la Fira del Llibre de Frankfurt, els editors i universitaris xinesos no han llegit res ni tenen idea de qui és Mo Yan

R. POCH

Mo Yan, Yu Hua i Li Er, a Frankfurt el 2009

CRÍTICA DE MÚSICA CLÀSSICA

Obrir portes al futur

Primer Palau 2012

Intèrprets: Elena Rey, violí, Noelia Rodiles, piano; Marc Heredia, piano; Quartet Gerhard; Azahar Ensemble
Lloc i data: Palau Música (4 i 10/X/12)

JORGE DE PERSIA

Ha començat un concurs que any a any va creixent en intensitat, en qualitat –almenys per l'escoltat en aquestes dues sessions, que segurament ho posarà difícil als jurats– i que presenta un nombre important de joves formats als nostres centres. Té ja aires de festa aquesta convocatòria, a la que assisteixen organitzadors, agents, polítics responsables d'àrees i públic divers, que encoratja els músics. Prefereixo no anomenar-los competidors ja que el que fan és presentar un programa exigent, i allò de la competició en realitat queda per al jurat.

Personalment la meua admiració a

aquests joves (ronden els 25) de gran talent, plens d'il·lusió i que arriben aquí després d'una feina immensa, en una presentació amb un Palau expectant. Pots ja un premi és aquesta ocasió. Sona en cada presentació el seu futur, el d'aquesta sala, el de tots. I per al públic també sol ser un primer Palau. Per la qual cosa no seria sobrer una mínima presentació, que algú comptés en síntesi alguna cosa del programa. El *Quartet núm. 1* de Janacek dona per exemple molt de si.

En aquesta crònica de dues sessions el llistó és molt alt, i sorprèn la varietat en els programes. L'excel·lent violinista Elena Rey, acompanyada per la subtil pianista Noelia Rodiles, va proposar una *Sonata* de Corelli que li va exigir equilibri, i la seva versió de la *Paràfrasi concertant* de Montsalvatge i de la *Sonata op. 119* que Poulenc va dedicar a l'assassinat García Lorca, van ser d'alta qualitat. Rey es va formar en el Conservatori del Liceu i a l'Escola Reina Sofia. I

pocs entenen i llegien i que estava estancada pel que fa a formes i motius. La tradició moderna neix amb Lu Xun, un autor que avui no agrada als buròcrates i nou-rics per la seva descarnada crítica social de les xacres de principis de segle XX. És una literatura amb molta influència de l'humanisme social rus que neix i mor amb la revolució, en les servituds de la modernització autoritària del maoisme. Cal esperar fins a la mort de Mao perquè apareguin autors com Mo Yan.

Amb *El clan del sorgo*, *El país del alcohol*, *El tormento del bosque de sándalo* i *Vida y muerte cansada*, que descriu les sis reencarnacions budistes d'un latifundista afusellat pels comunistes el 1949, Mo Yan relata en tons realistes la vida del poble, amb gran atenció a la pagesia, de la qual va formar part durant l'anomenada revolució cultural.

Fa dos anys, quan aquesta fira de Frankfurt va tenir la Xina com a país convidat, aquí es va veure una amalgama molt occidental de la literatura xinesa: dissidents apadrinats a Europa o Amèrica, moltes vegades més per la seva posició política que per la seva qualitat, productes de mercat i alguns escriptors. Entre els quals hi havia Mo Yan. Vaig observar llavors que Mo era un digne candidat al Nobel. Sotmès a l'habitual bombardeig mediàtic de la ignorància occidental sobre la Xina, entosudada a classificar els autors segons el seu nivell de lleialtat al règim xinès, i reduint la seva societat al seu règim polític. Mo va dir una cosa que trencava els esquemes: "No trobo cap obstacle, escric sobre el que vull i les meves novel·les són populars".

Quan fa dotze anys Gao Xingjian va ser guardonat amb el premi Nobel, es va parlar del "primer Nobel de literatura per a la Xina". Però Gao, que és un escriptor xinès, no és un escriptor de la Xina, on és completament desconegut. Literatura xinesa és un concepte que excedeix amb escreix el marc nacional de la Xina continental, perquè és a Taiwan, i també a Europa, a l'Àsia Oriental i a Amèrica, gràcies a una diàspora de 35 milions d'ànimes. Ha estat amb Mo Yan que la Xina ha rebut el seu veritable i genuí premi Nobel de Literatura.●

també el formidable pianista Marc Heredia, que va proposar virtuosisme (4 *Preludis* de Rachmaninov, i una *Fantasia quasi sonata* de Liszt) amb intensitat, brillantor i perícia tècnica, i al mig tres petits *Paisatges* de Mompou, molt en caràcter, un intermedi entre dos virtuosos que va saber a glòria i a llibertat expressiva. Perquè llibertat no equival a virtuosisme. Prefereixo no entrar en valoracions, sinó en reflexions, i l'important és que aquests joves creixin musicalment, ja que les seves qualitats tècniques són allà. En la dimensió *da camera*, el Quartet Gerhard van donant passos fermes en un àmbit que exigeix una especial profunditat de feina ja que uneix l'individual i el col·lectiu. Eloquentes versions del *Quartet núm. 1* de Janacek, amb potència de so, i del *Quartet en re major* de Mendelssohn, amb il·lusió i ambició i molt bons moments, amb un eix central al segon violí. La sessió va culminar festiva amb dos quintets per a vents poc freqüents d'Endre Szevák i Julio Medaglia, a càrrec del Azahar Ensemble –que fan honor al seu nom– d'especial solidesa, capacitat expressiva i comunicació. Enhorabona.●

Sergi Pàmies

Terranova

Recrear la guerra de Successió espanyola i el setge de Barcelona del 1714 suposa un esforç que Albert Sánchez Piñol ha assumit amb un vigor admirable. Combatent el perill de ser devorat per l'excés de documentació o per l'antiborbonisme ucronic, la novel·la *Victus* (La Campana) manté una estructura monumental. El ciment és l'estil, vibrant i entestat a mantenir la tensió de l'aventura i a trenar l'escepticisme, l'humanisme, la racionalitat, la passió, el cinisme i la violència. Ingredients: personatges versemblants però literaris i personatges inversemblants però reals, començant per una ciutat que, finalment, és la protagonista d'una gran novel·la sobre Barcelona.

El llibre és la crònica desesperada i subjectiva d'un conflicte mundial. A través del passat, el lector té l'oportunitat d'entendre una part del present. La trama? Una guerra que comença amb tripijocs geopolítics i antagonismes ancestrals i que acaba en un suïcidi col·lectiu heroic, catastròfic i revelador. La novel·la és l'instrument idoni per fer digeribles tones d'informació i retratar, amb arravataments d'humor adust i de realisme sulfúric, episodis que les sagrades escriptures espanyoles i catalanes s'estimen més manipular. Mentrestant s'entreté reflexionant sobre les tensions dialèctiques entre les tècniques de fortificació i d'expugnació (un combustible metafòric brillant), l'autor va construir una trinxera que permet al lector avançar –tacat de fang, sang, semen, alcohol, pólvora o llàgrimes– cap al desenllaç de l'extermini.

Qui no hi vulgui veure els paral·le-

'Victus' és un antídoto contra el verí de la manipulació i de l'asèpsia classista

lismes amb l'actualitat perdrà part dels al·licients de la novel·la. Bisbes, nobles, polítics i advocats confabulats per conservar immunitats a canvi de submissió i un poble indignat disposat a perdre-ho tot.

Traïdors i covards vagament conradians, atmosferes dignes d'*El perfum* de Süskind, herois d'episodi nacional galdosí i un to d'epopeia clàssica que, com en altres llibres de l'autor, incorpora l'instint visual del millor cinema (de *Barry Lindon* a *Camins de glòria* passant per *Salvar al soldado Ryan*, *Napoleón* o *Lawrence d'Aràbia*).

A més d'un regal monumental per a les cultures espanyola i catalana, *Victus* és un antídoto contra el verí de la manipulació i de l'asèpsia classista o falsament neutral (i contra la documentació entesa com a instrument de dissuasió somnífera).

Aquí la literatura instrumentalitza la història no pas per reconvertir-la en benzina fratricida o en jactància d'erudit sinó per recrear una heroïcitat popular, absurda, tràgica i profundament literària. Una heroïcitat que va concentrar grandeses i misèries que, tres-cents anys més tard, encara ens defineixen.